

Te Poutama Tau

Āpitianga Uiui Rautaki 8

Rauemi:

kia 20 ngā porotiti, kia 2 ngā kāri he A5 te rahi

Ngā mahi a te kaiako me ngā pātai	He tauira kōrero mā te kaiako	Te whakautu a te ākonga	Hei ārahi i te aromatawai
<p>1. Whakaputua ētahi taonga (pēnei i te porotiti) ki mua i te tamaiti.</p> <p>Ko te tatau pānga tahi i ētahi taonga tekau.</p>	<p>Tangohia (Homai, Tikina, Tatauria) kia tekau ngā porotiti.</p>		<p>Ki te kore e taea te tatau pānga tahi ki te 9, kei te Kaupae 0 o Te Mahere Tau.</p> <p>Me mutu ngā pātai i konei.</p>
<p>2. Hoatu kia 3 ngā porotiti ki tētahi ringa o te tamaiti, kia 4 ki tētahi. Katia ngā ringa. Mēnā he uua te tatau ā-hinengaro i ngā porotiti, e pai ana kia huakina ngā ringa, kia kitea ā-karu.</p> <p>$3 + 4$ (mā te tatau ā-taonga, mā te whakaahua ā-hinengaro rānei).</p>	<p>E toru ngā porotiti ki tēnei ringa, e whā ki tēnei. E hia katoa ngā porotiti?</p>		<p>Ki te kore e taea, e tohu ana tērā:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kei te Kaupae 1 o Te Mahere Tau. • Kei te Taumata 0 o ngā Whanaketanga. <p>Me mutu ngā pātai i konei.</p> <hr/> <p>Mēnā ka tika mā te tatau i ngā porotiti, e tohu ana tērā:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kei te Kaupae 2 o Te Mahere Tau. • Kei te Taumata 1a o ngā Whanaketanga. <p>Me mutu ngā pātai i konei.</p> <p>Mēnā ka tika mā te tatau ā-hinengaro, me haere tonu ki te Pātai 3.</p>

Ngā mahi a te kaiako me ngā pātai	He tauira kōrero mā te kaiako	Te whakautu a te ākonga	Hei ārahi i te aromatawai
<p>3. Uhiā kia 8 ngā porotiti ki raro i tētahi kāri, kia 7 ki raro i tētahi atu kāri. Whakaaturia ngā porotiti ki te tamaiti, ka uhi anō ai.</p> <p>$8 + 7$</p>	<p>E waru ngā porotiti kei raro i tēnei kāri, e whitu kei raro i tēnei kāri. E hia katoa ngā porotiti?</p> <p>I pēhea koe i mōhio ai? Whakamāramatia mai ō mahi.</p>		<p>Ki te kore e taea, e tohu ana tērā:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kei te Kaupae 3 o te Mahere Tau. • Kei te Taumata 1a o ngā Whanaketanga. <p>Haere tonu ki te pātai 4 me te 5, kia kitea ai mēnā ka whakaotia ngā rapanga whakarea, whakawehe hoki mā te tatau ā-tahi.</p> <hr/> <p>Mēnā ka tika mā te tatau ake i te 8, e tohu ana tērā:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kei te Kaupae 4 o te Mahere Tau. • Kei te Taumata 1e o ngā Whanaketanga. <p>Haere tonu ki te pātai 4 me te 5.</p> <hr/> <p>Mēnā ka tika mā tētahi rautaki wāwāhi tau (hei tauira, $8 + 2 + 5 = 10 + 5$), e tohu ana tērā:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kei te Kaupae 5 o te Mahere Tau, kei tua ake rānei mō te tāpiritanga me te tangohanga. • Kei te Taumata 2a o ngā Whanaketanga. <p>Haere tonu ki te pātai 4 me te 5.</p>

Ngā mahi a te kaiako me ngā pātai	He tauira kōrero mā te kaiako	Te whakautu a te ākonga	Hei ārahi i te aromatawai
<p>4. Whakaaturia te rapanga ki te ākonga. Tohua tētahi rārangi (kapa) o ngā tamariki, ka pātai ai i te pātai tuatahi</p> <p>Tohua ia rārangi o ngā tamariki, ka pātai ai i te pātai tuarua.</p> <p>Pānuihia te pātai tuatoru.</p> <p>6×4</p>	<p>E hia ngā tamariki kei ia tīma?</p> <p>E hia ngā tīma?</p> <p>E hia katoa ngā tamariki?</p>		<p>Mēnā ka tatauria ā-tahi (1, 2, 3 ... 24), e tohu ana tērā:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kei te Kaupae 3 o te Mahere Tau, mō te whakarea me te whakawehe. • Kei te Taumata 1a/1e o ngā Whanaketanga. <p>Haere tonu ki te pātai 5.</p> <hr/> <p>Mēnā ka tatauria māwhitiwhiti (2, 4, 6 ... 24; 4, 8, 12 ... 24), e tohu ana tērā:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kei te Kaupae 4 o te Mahere Tau, mō te whakarea me te whakawehe. • Kei te Taumata 1e o ngā Whanaketanga. <p>Haere tonu ki te pātai 5.</p> <hr/> <p>Mēnā ka whakamahia he rautaki tāpiri (hei tauira $6 + 6 = 12$, $12 + 12 = 24$), e tohu ana tērā:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kei te Kaupae 5 o te Mahere Tau, mō te whakarea me te whakawehe, kei tua ake rānei. • Kei te Taumata 2a o ngā Whanaketanga. <p>Haere tonu ki te pātai 5.</p>
<p>5. Whakaaturia te rapanga mō tēnei pātai, ka pānui ai. Hoatu ētahi porotiti mēnā e hiahiaatia ana.</p> <p>$\frac{1}{4}$ o te 12</p>	<p>He rōpere te tāwara o te kotahi hauwhā ($\frac{1}{4}$) o ngā rarepapa 12 i hokona e Rihari. E hia ngā rarepapa rōpere?</p>		<p>Mēnā ka tohaina ā-tahi ngā rarepapa (ā-ringa, ā-hinengaro rānei), e tohu ana tērā:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kei te Kaupae 4 o te Mahere Tau, mō te pānga riterite. • Kei te Taumata 1e o ngā Whanaketanga. <p>Me mutu ngā pātai i konei.</p> <hr/> <p>Mēnā ka whakamahia tētahi rautaki tāpiri (hei tauira, $6 + 6 = 12$, nō reira $3 + 3 + 3 + 3 = 12$, e tohu ana tērā:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kei te Kaupae 5 o te Mahere Tau, mō te pānga riterite kei tua ake rānei. • Kei te Taumata 2a o ngā Whanaketanga. <p>Haere tonu ki te Pātai 6.</p>

Ngā mahi a te kaiako me ngā pātai	He tauira kōrero mā te kaiako	Te whakautu a te ākonga	Hei ārahi i te aromatawai
<p>6. Whakaaturia te rapanga mō tēnei pātai, ka pānui ai.</p> <p>83 – 28</p>	<p>E 83 ngā hipi i tētahi pāmu. E 28 i hokona atu ki kaipāmu kē. E hia ngā hipi e toe mai ana?</p>		<p>E aro ana te Pātai 6 ki ngā rautaki mō te tāpiri me te tango.</p> <p>E aro ana te Pātai 7 ki ngā rautaki mō te whakarea me te whakawehe.</p>
<p>7. Whakaaturia te rapanga mō tēnei pātai, ka pānui ai.</p> <p>13 x 5</p>	<p>13 ngā kēne kai kei roto i te pouaka kotahi. E 5 ngā pouaka. E hia katoa ngā kēne kai?</p>		<p>E aro ana te Pātai 8 ki ngā rautaki mō ngā rapanga e whai wāhi mai ana te pānga riterite.</p> <p>Kei te Mahere Aromatawai (e whai mai ana) ngā tauira rautaki wāwāhi tau e hāngai ana mō ēnei pātai, me te tohu anō i te Kaupae o te Mahere Tau me te taumata o ngā Whanaketanga.</p>
<p>8. Whakaaturia te rapanga mō tēnei pātai, ka pānui ai.</p> <p>$\frac{3}{5}$ o te 20</p>	<p>E toru haurima ($\frac{3}{5}$) o ngā tamariki 20 i tētahi akomanga e haere ana ki te kura mā runga pahi. Tokohia e haere ana mā runga pahi?</p>		<p>Haere tonu ki ngā Pātai 9, 10, 11, mēnā e whakamahi ana te ākonga i ngā rautaki e hāngai ana ki te Kaupae 6 mō ēnei pātai.</p>
<p>9. Whakaaturia te rapanga mō tēnei pātai, ka pānui ai.</p> <p>23.12 – 22.63</p>	<p>Ko te 23.12 mita te rekoata tāne o te ao mō te panga matā. Ko te 22.63 te rekoata mō te hunga wāhine. E hia mita te roa ake o tā te tāne?</p>		<p>E aro ana te Pātai 9 ki ngā rautaki mō te tāpiri me te tango.</p> <p>E aro ana te Pātai 10 ki ngā rautaki mō te whakarea me te whakawehe.</p> <p>E aro ana te Pātai 11 ki ngā rautaki mō ngā rapanga e whai wāhi mai ana te pānga riterite.</p>
<p>10. Whakaaturia te rapanga mō tēnei pātai, ka pānui ai.</p> <p>108 ÷ 4</p>	<p>\$108 te pūtea hei tohatoha ki ētahi tāngata tokowhā, kia ōrite te whiwhinga a tēnā me tēnā. E hia tāra te whiwhinga a ia tangata?</p>		<p>Kei te Mahere Aromatawai (e whai mai ana) ngā tauira rautaki wāwāhi tau e hāngai ana mō ēnei pātai, me te tohu anō i te Kaupae o te Mahere Tau me te taumata o ngā Whanaketanga.</p>
<p>11. Whakaaturia te rapanga mō tēnei pātai, ka pānui ai.</p> <p>$(1 - \frac{5}{6}) + (1 - \frac{2}{3})$</p>	<p>Ka pau i a Teremoana te $\frac{5}{6}$ o tana parehe. Ka pau i a Hakiwai te $\frac{2}{3}$ o tāna. Hui katoa, pēhea nei te rahi o ngā parehe e toe mai ana?</p>		<p>Haere tonu ki ngā Pātai 12,13, mēnā e whakamahi ana te ākonga i ngā rautaki e hāngai ana ki te Kaupae 7 mō ēnei pātai.</p>

Ngā mahi a te kaiako me ngā pātai	He tauira kōrero mā te kaiako	Te whakautu a te ākonga	Hei ārahi i te aromatawai
<p>12. Whakaaturia te rapanga mō tēnei pātai, ka pānuī ai.</p> <p>$1.5\text{kg} \div 75\text{g}$</p>	<p>E 75 karamu (75g) te taumaha pata hei tunu i tētahi rourou pihikete. Kotahi ira rima manokaramu (1.5kg) te taumaha o te pata kei a Hera. E hia ngā rourou pihikete ka taea e ia te tunu?</p>		<p>E aro ana te Pātai 12 ki ngā rautaki mō te whakarea me te whakawehe.</p> <p>E aro ana te Pātai 13 ki ngā rautaki mō ngā rapanga e whai wāhi mai ana te pānga riterite.</p>
<p>13. Whakaaturia te rapanga mō tēnei pātai, ka pānuī ai.</p> <p>$40:16 = \square:6$</p>	<p>E whai ana a Horowai kia penapena i te \$40 i te paunga o ngā wiki 16. Mēnā he ōrite tana penapena moni i ia wiki, e hia tāra ka penapenahia i te paunga o ngā wiki e 6?</p>		<p>Kei te Mahere Aromatawai (e whai mai ana) ngā tauira rautaki wāwāhi tau e hāngai ana mō ēnei pātai, me te tohu anō i te Kaupae o te Mahere Tau me te taumata o ngā Whanaketanga.</p>

Mahere Aromatawai

Te Kaupae Rautaki	Ngā Paetohu	Te Taumata Whanaketanga
0	<p>Pātai 1 Kāore e taea tētahi huinga taonga te ratou pānga tahi.</p>	
1	<p>Pātai 1 Ka taea tahi tētahi huinga taonga te ratou pānga tahi.</p>	1a
2	<p>Pātai 2 Ka huakina ngā ringa, ā, ka ratou i ngā porotiti karoa, mai i te 1.</p>	1a
3	<p>Pātai 2 Kā ratou ā-hinengaro i ngā porotiti (kāore i huakina ngā ringa).</p> <p>Pātai 3 Kā timara i te 8, ā, ka ratou ā-hinengaro ake ki te 15, me te taki haere i te ratou i ōna matimati.</p>	1a
4	<p>Pātai 4 Ka ratou māwhiriwhiri. Hei taurira:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2, 4, 6 ... 24 • 4, 8, 12 ... 24 <p>Pātai 5 Ka tohaina ā-tahi ngā rarepapa hei kimi i te hauwhā.</p>	1e
5	<p>Pātai 3</p> <ul style="list-style-type: none"> • $8 + 7 = 10 + 5 = 15$ • $7 + 7 + 1 = 14 + 1 = 15$ • $8 + 8 - 1 = 16 - 1 = 15$ <p>Pātai 4</p> <ul style="list-style-type: none"> • $6 + 6 = 12, 12 + 12 = 24$ • $4 + 4 = 8, 8 + 8 = 16, 16 + 8 = 24$ <p>Pātai 5</p> <ul style="list-style-type: none"> • $\frac{1}{2}$ o te 12 = 6, $\frac{1}{2}$ o te 6 = 3 	2a 2e
6	<p>Pātai 6</p> <ul style="list-style-type: none"> • $83 - 30 = 53, 53 + 2 = 55$ • $(83 + 2) - (28 + 2) = 85 - 30 = 55$ • $28 + 2 = 30, 30 + 53 = 83$, hui karoa e 55 i tāpiria atu <p>Pātai 7</p> <ul style="list-style-type: none"> • $10 \times 5 = 50, 3 \times 5 = 15, 50 + 15 = 65$ • $5 \times 12 = 60, nō reira 5 \times 13 = 65$ <p>Pātai 8</p> <ul style="list-style-type: none"> • $\frac{1}{5}$ o te 20 (āra $20 \div 4) = 4, 4 \times 3 = 12$ 	3a 3e

Te Kaupae Rauraki	Ngā Paetohu	Te Taumata Whanaketanga
7	<p>Pātai 9</p> <ul style="list-style-type: none"> 22.63 + 0.37 = 23.00, 23.00 + 0.12 = 23.12. Hui karoa, 0.37 + 0.12 i rāpiria atu, arā 0.49 23.12 – 0.5 = 22.62, 22.62 + 0.01 = 22.63. Hui karoa 0.49 i tangohia atu. <p>Pātai 10</p> <ul style="list-style-type: none"> 108 ÷ 4 = 54 ÷ 2 = 27 100 ÷ 4 = 25, nō reira 108 ÷ 4 = 27 <p>Pātai 11</p> <ul style="list-style-type: none"> Ko te $\frac{1}{6}$ me te $\frac{1}{3}$ ngā hautau parehe o toe mai ana. E rite ana te $\frac{1}{3}$ ki te $\frac{2}{6}$. Nō reira $\frac{1}{6} + \frac{2}{6}$ parehe e toe ana = $\frac{3}{6} = \frac{1}{2}$ 	<p>4a 4e</p>
8	<p>Pātai 12</p> <ul style="list-style-type: none"> 75g + 75g = 150g (e 2 rourou pihikete), 150g × 10 = 1.5kg (e 20 rourou pihikete) 1.5kg = 1500g, 1500 ÷ 300 = 5, 300 ÷ 2 = 150, 150 ÷ 2 = 75, nō reira 5 × 2 × 2 = 20 ngā rourou pihikete. 1.5kg = 1500g, 1500 ÷ 75 = 300 ÷ 15 = 60 ÷ 3 = 20 <p>Pātai 13</p> <ul style="list-style-type: none"> 40:16 = 20:8 = 10:4 = 5:2 = (10 + 5):(4 + 2) = 15:6 40:16 = 20:8 = (20 × $\frac{3}{4}$):(8 × $\frac{3}{4}$) = 15:6 	<p>4e 5a</p>

Ngā Pātai Rautaki

Pātai 2

Āpitihanga Uiu Rautaki 8
Pātai Rautaki

$$3 + 4 = \square$$

Pātai 3

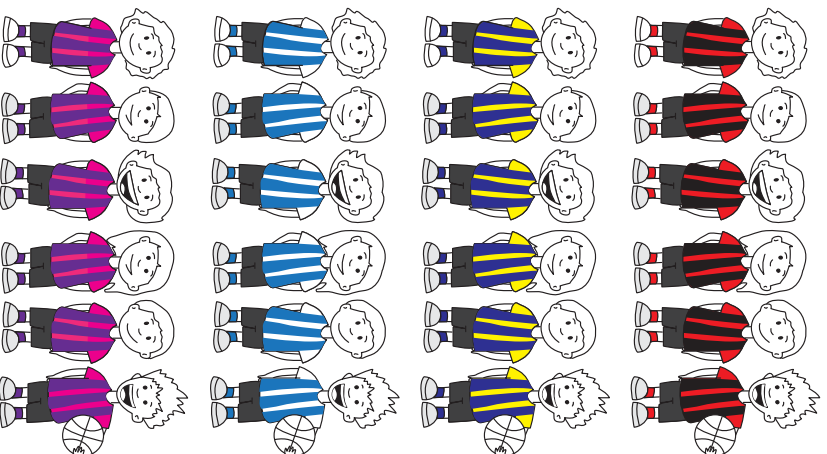
Āpitihanga Uiu Rautaki 8
Pātai Rautaki

$$8 + 7 = \square$$

Pātai 4

Āpitihanga Uiu Rautaki 8
Pātai Rautaki

E hia ngā tamariki kei ia tima? E hia ngā tima?
E hia katoa ngā tamariki?

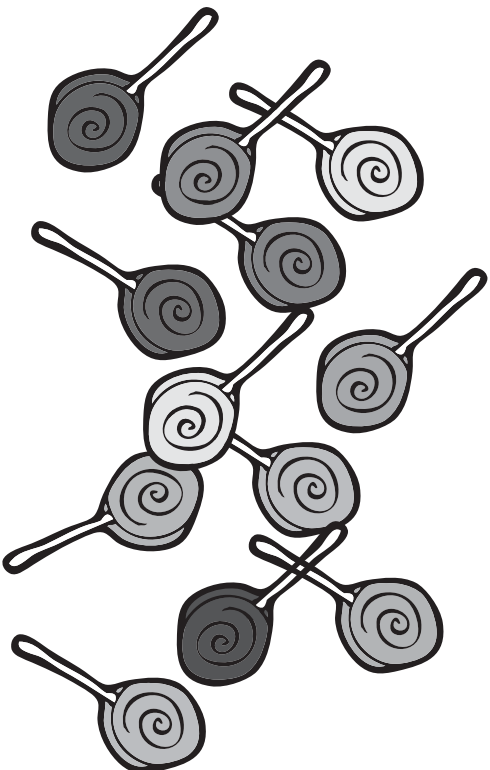

Pātai 5

Āpitihangā Uiu Rauraki 8
Pātai Rauraki

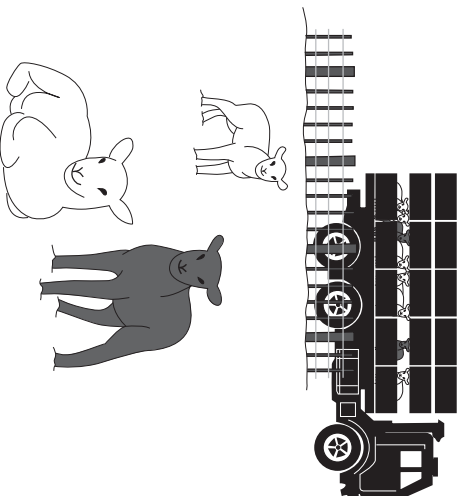
He rōpere te tāwara o te kotahi hauwhā ($\frac{1}{4}$) o ngā rarepapa 12 i hokona e Rihari. E hia ngā rarepapa rōpere?

Pātai 6

Āpitihangā Uiu Rauraki 8
Pātai Rauraki

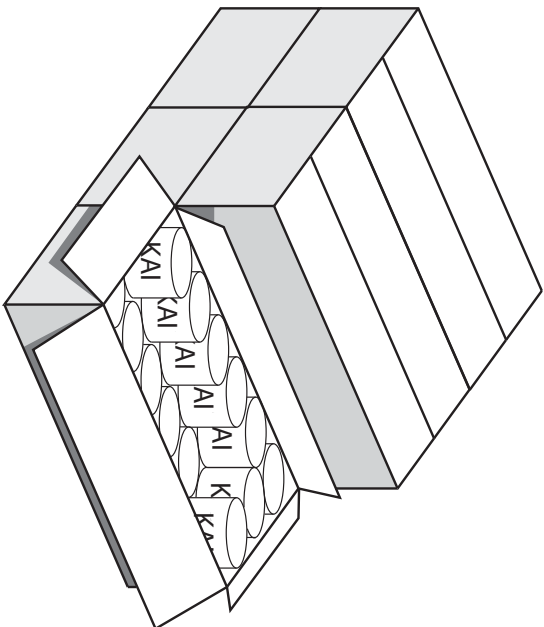
E 83 ngā hipi i tētahi pāmu. E 28 i hokona atu ki kaipāmu kē. E hia ngā hipi e toe mai ana?

Pātai 7

Āpitihanganga Uiu Rauraki 8
Pātai Rauraki

13 ngā kēne kai kei roto i te pouaka kotahi. E 5 ngā pouaka. E hia katoa ngā kēne kai?

Pātai 8

Āpitihanganga Uiu Rauraki 8
Pātai Rauraki

E toru haurima ($\frac{3}{5}$) o ngā tamariki 20 i tētahi akomanga e haere ana ki te kura mā runga pahī. Tokohia e haere ana mā runga pahī?

Pātai 9

Āpitihanga Uiuī Rauraki 8
Pātai Rauraki

Ke te 23.12 mita te rekoata tāne o te ao mō te panga matā. Ko te 22.63 te rekoata mō te hunga wāhine. E hia mita te roa ake o tā te tāne?

Pātai 10

Āpitihanga Uiuī Rauraki 8
Pātai Rauraki

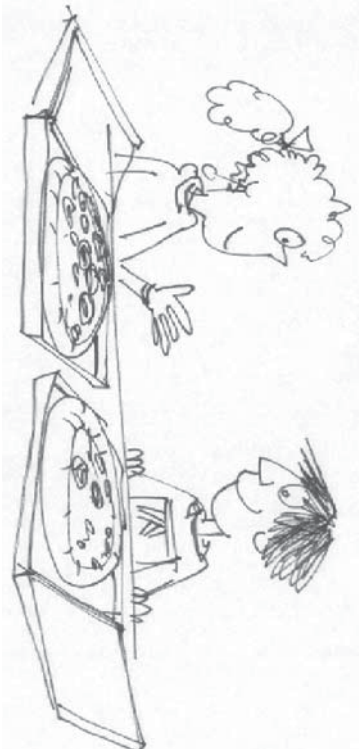
\$108 te pūtea hei tohatoha ki ētahi tāngata tokowhā, kia ōrite te whiwhinga a tēnā me tēnā. E hia tāra te whiwhinga a ia tangata?

1936	DATE	21/03/2011
PAY TO THE ORDER OF	Te Rōpū Mahi	\$ 108.00
	Kōtahi rau mā waru tāra	DOLLARS
FOR	<i>E. Smith</i>	
⑆000000186⑆ 000000529⑆ 1000		

Pātai 11

Āpitihanganga Uiu Rauraki 8
Pātai Rauraki

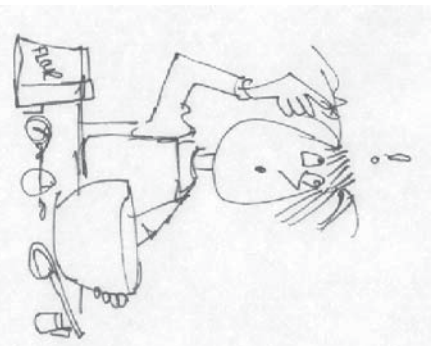
Ka pau i a Teremoana te $\frac{5}{6}$ o tana parehe. Ka pau i a Hakiwai te $\frac{2}{3}$ o tāna. Hui katoa, pēhea nei te rahi o ngā parehe e toe mai ana?

Pātai 12

Āpitihanganga Uiu Rauraki 8
Pātai Rauraki

E 75 karamu (75g) te taumaha pata hei tunu i tētahi rourou pihikete. Kotahi ira rima manokaramu (1.5kg) te taumaha o te pata kei a Hera. E hia ngā rourou pihikete ka taea e ia te tunu?

E whai ana a Horowai kia penapena i te \$40 i te paunga o ngā wiki 16. Mēnā he ōrite tana penapena moni i ia wiki, e hia tāra ka penapenahia e ia i te paunga o ngā wiki e 6?

